

La terminologia en els diccionaris generals

La terminologia en la lexicografia general de la llengua anglesa

JANET DECESARIS
Institut de Lingüística Aplicada
Universitat Pompeu Fabra

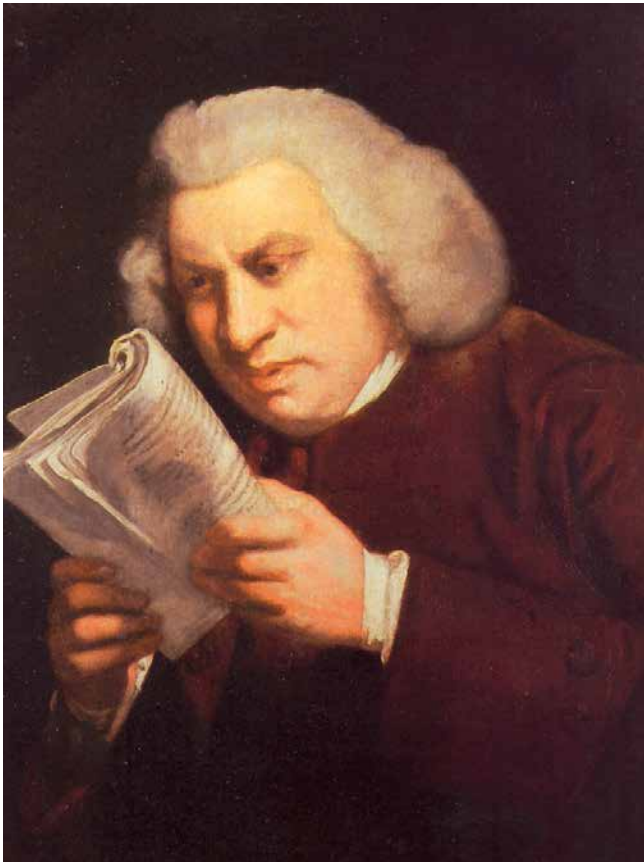
Font: Wikimedia Commons

Seu d' Oxford University Press

Els diccionaris monolingües de la llengua anglesa presenten un tractament divers de la terminologia científica i tècnica. En aquest breu article em proposo, en primer lloc, descriure a grans trets com els diccionaris generals d'anglès tracten la terminologia i, en segon lloc, explicar per què alguns diccionaris generals atorguen un paper força important a la terminologia, mentre que d'altres li assignen un paper més reduït, tot i que el públic al qual van destinats aquests diccionaris és el mateix.

Per tal d'entendre la presència (o l'absència) i el tractament de la terminologia en els diccionaris anglesos, és convenient tenir present la tradició lexicogràfica d'aquesta llengua desenvolupada tant a la Gran Bretanya com als Estats Units d'Amèrica; tot i que es tracta de la mateixa llengua i sovint un diccionari fet a un costat de l'Atlàntic ha servit com a base d'un de fet a l'altre costat, les pràctiques lexicogràfiques dominants en cada lloc no han coincidit sempre i les diferències entre aquestes dues aproximacions expliquen certes característiques que es poden observar en els diccionaris actuals. (Per a més informació sobre aquesta qüestió, vegeu l'excel·lent obra *The Lexicography of English* (Oxford, 2010, p. 50-155), d'Henri Béjoint.)

Els primers diccionaris monolingües de l'anglès en els segles XVI i XVII intentaven explicar el significat de

Font: Wikimedia Commons

Samuel Johnson per Joshua Reynolds

«mots difícils» (*hard words*) per a la gent alfabetitzada però sense domini del llatí. Aquesta tradició continua fins a mitjans del segle XVIII, quan Samuel Johnson (1709-1784) publica *A Dictionary of the English Language*, que esdevé un punt i a part en la lexicografia anglesa, ja no orientada als mots difícils sinó amb el doble propòsit de descriure la llengua comuna i, alhora, fixar i preservar la llengua literària. Hem d'esperar més o menys un segle perquè un diccionari general important d'anglès inclogui un nombre considerable de termes: *The Imperial Dictionary, English, Technological, and Scientific, on the Basis of Webster's English Dictionary*, de John Ogilvie. És un diccionari enciclopèdic el títol del qual reflecteix la importància del vocabulari no literari per a la societat britànica. Aquest diccionari, basat en part en el diccionari de Noah Webster (1758-1843), *An American Dictionary of the English Language*, de 1828, servirà de base per al diccionari del segle XIX que més terminologia inclou: el *Century Dictionary and Cyclopedia*, fet sota la direcció del gran lingüista i estudiós de sànscrit William Dwight Whitney i publicat a Nova York en sis volums entre 1889 i 1891.

De fet, són els diccionaris generals americans els que posen més atenció a la terminologia, cosa que, al meu parer, s'explica per diverses raons. En primer lloc, la influència i el prestigi de l'obra de Samuel Johnson, centrada en la llengua literària, va domi-

nar la lexicografia britànica durant generacions i va relegar els altres components del lèxic a un pla molt secundari. En segon lloc, a mitjans del segle XIX, l'interès per estudiar i representar el lèxic a la Gran Bretanya es va centrar en el projecte nacional d'un diccionari històric, que es convertiria en l'*Oxford English Dictionary*, que prioritza el vocabulari comú i literari, i no el científic ni tècnic. Finalment, el paper social del diccionari als Estats Units no ha estat el mateix que a la Gran Bretanya: a Amèrica, des del començament de la república, ha estat una obra de referència general per al poble, bona part del qual no eren parlants nadius de l'anglès, i no una obra d'acompanyament perquè la població culta pogués comprendre més bé les grans obres literàries. Els diccionaris americans tenen un marcat caràcter enciclopèdic precisament per això, i aquest caràcter pot afavorir un tractament del vocabulari científic i tècnic que sigui entenedor per al públic general.

Així, dins la lexicografia de l'anglès, són els diccionaris americans els que es revelen més preocupats pel tractament de la terminologia. Tots els diccionaris generals grans incorporen el vocabulari científic i tècnic de ple i d'aquesta manera augmenten —i molt— la quantitat de paraules del diccionari. A tall d'exemple, la segona edició de *Webster's New International Dictionary* (1934) afirma tenir unes sis-centes mil entrades, quantitat a la qual només un diccionari general pot arribar si hi ha una presència importantíssima de termes científics i tècnics. Els especialistes que ajuden a fer aquests diccionaris enciclopèdics són esmentats al començament de l'obra, amb la seva afiliació universitària o professional, per tal de conferir-hi el màxim grau d'autoritat.

Vegem dos exemples del tipus de definició que utilitzen els diccionaris americans, corresponents a les paraules *autodyne* i *angioplasty*, els equivalents de les quals no són al DIEC. (S'han eliminat algunes informacions dels exemples que hi ha a continuació, com ara la representació del plural o de la pronunciació.)

- 1) Merriam-Webster Unabridged Dictionary Online (consulta: 15 octubre 2020):

au-to-dyne noun

a special heterodyne in which the auxiliary current is generated in the device used for rectification

Origin of AUTODYNE

International Scientific Vocabulary *aut-* + *dyne*

First Known Use: 1919

an-gio-plas-ty noun

surgical repair or recanalization of a blood vessel; especially : balloon angioplasty

Origin of ANGIOPLASTY
angi- + -plasty
First Known Use: circa 1910

2) *The American Heritage Dictionary of the English Language* (5a ed., 2012):

au-to-dyne n.
A heterodyne radio device in which one tube serves simultaneously as oscillator and detector.

an-gi-o-plas-ty n.
Surgical repair of a blood vessel, especially the widening of a narrowed blood vessel by means of balloon angioplasty.

[Inclou una il·lustració.]

balloon angioplasty [remissió]

En el cas dels articles corresponents al *Merriam-Webster*, veiem una innovació de la lexicografia americana en l'etimologia de la paraula: la referència a l'*International Scientific Vocabulary*. Aquesta manera de referir-se a l'ús de formants cultes, els quals són definits en articles independents en el diccionari, per anomenar conceptes nous permet al diccionari proporcionar l'etimologia sense comprometre's a una llengua d'origen específica, ja que sovint resulta impossible determinar si el terme s'ha adoptat en anglès directament o ha arribat a l'anglès a través d'una altra llengua (com ara el francès o l'italià) que també utilitza el recurs morfològic dels formants cultes.

Els articles corresponents a *angioplasty* remetent el lector a l'entrada *balloon angioplasty*, les definicions de la qual presenten, al meu parer, una clara diferència en relació amb el vocabulari tècnic emprat:

3) Comparació de la definició de *balloon angioplasty*:

a) *Merriam-Webster Unabridged Dictionary Online* (consulta: 15 octubre 2020):

dilatation of an artery stenosed by atherosclerotic plaque by the passage of a balloon catheter through the vessel to the area of disease where inflation of the catheter compresses the plaque against the vessel wall

b) *The American Heritage Dictionary of the English Language* (5a ed., 2012):

A procedure in which a catheter with a tiny balloon at the tip is inserted into an artery that has been narrowed by the accumulation of fatty deposits, and the balloon is inflated to widen the arterial opening.

Tot i que el públic destinatari d'aquests dos diccionaris és el mateix, el vocabulari utilitzat pels editors del diccionari *American Heritage* és marcadament més proper al lector d'un diccionari general: per exemple, es parla de «fatty deposits» (i no d'«atherosclerotic plaque», i l'artèria ha esdevingut més estreta («artery that has been narrowed») en comptes de parlar d'una «artery stenosed».

A tall de comparació, dos diccionaris britànics actuals ens presenten definicions, una de les quals és més propera a la del diccionari *American Heritage*, i l'altra, força més senzilla i amb un exemple d'ús en la llengua comuna:

4) El mot *angioplasty* definit en dos diccionaris britànics actuals:

a) *Collins English Dictionary* (consulta: 20 octubre 2020)

a surgical technique for restoring normal blood flow through an artery narrowed or blocked by atherosclerosis, either by inserting a balloon into the narrowed section and inflating it or by using a laser beam

b) *Oxford Dictionary of English* (3a ed., 2015)

surgical repair or unblocking of a blood vessel, especially a coronary artery : one of the commonest operations performed in the US is angioplasty

Basant-nos en aquestes definicions, podem pensar en una mena de progressió de tractament més terminològic a menys terminològic (i més típic de la lexicografia general): el *Merriam-Webster* seria el diccionari general més terminològic, i l'*Oxford*, el que ho seria menys, amb els d'*American Heritage* i *Collins* entremig d'aquests dos pols. Queda per determinar amb un estudi més complet si aquesta visió del tractament de la terminologia en els diccionaris generals de llengua anglesa és vàlida o no. ✿